

Asia: VN/11385/2020

Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallisen ilmasto- ja energiastrategian luonnos

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnonantajan taho

Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

Baltic Sea Action Group (Elävä Itämeri säätiö sr), yksityinen, riippumaton, voittoa tuottamaton organisaatio.

LAUSUNTO

-

• Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

BSAG kiittää mahdollisuudesta lausua kansallisen ilmasto- ja energiastrategiasta luonnoksen perusteella. Kannatamme Hiilineutraali Suomi 2035 tavoitetta ja Suomen vahvaa ja näkyvää roolia ilmastotyössä ja vihreässä siirtymässä EU- ja globaalitasoilla. BSAG kiittää strategian kokonaiskestävyyšnäkökulmaa ja toivoo, että ilmastopolitiikka nähdään keinona edistää kestävää vihreää siirtymää ja kannustaa uusien toimintamallien sekä uusien rakenteellisten ja sektorien välisten ratkaisujen käyttöönottoon.

1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielujen kasvattaminen (strategian luku 2.1)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä ja nielujen kasvattamista koskien

Kiitämme strategian linjauksia päästöjen vähentämiseksi ja nielujen kasvattamiseksi (2.1). Yksityiskohtaiset huomiomme maankäyttösektorin kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä ja nielujen kasvattamisesta olemme antaneet lausunrossamme maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman luonnokseen (MISU). Maankäyttöä koskien haluamme erityisesti painottaa maaperän hoitoon, kasvukuntoon sekä luonnon monimuotoisuuteen ja vesistöjen tilaan linkittyviä toimia. Strategian täydentämiseksi korostamme erityisesti kivennäismaiden hiilensidontapotentiaalin tunnistamista ja arvioimista sekä tämän hyödyntämistä

ilmastomyönteisten viljelymenetelmien laajamittaisella käyttöön otolla tila- ja lohkokohtaisiin tarpeisiin ja erityispiirteisiin sovitteen. Esimerkiksi Suomen CAP suunnitelmaluonnoksessa, johon maatalouden toimet nojaavat, on olennaisia puutteita, jotka toivomme korjattavan. Maankäyttösektorin toimenpiteissä tulee huomioida kokonaisvaikutukset ja kokonaiskestävyyden edistäminen sekä paikkakohtainen priorisointi ja sovittaminen erityisten luontoarvojen mukaisesti.

Strategia painottaa joustojen hyödyntämistä ilmastopolitiikan sektorien välillä. Joustoja tulee käyttää harkiten ja perustellusti varmistaen päästövähennysten ja nielujen yhteismitallisuus. Parhaimmillaan joustojen käyttö voi kuitenkin vauhdittaa vihreää siirtymää kustannustehokkaasti, jos esimerkiksi se vauhdittavat toimia maankäyttösektorilla, joiden toteutuminen olisi muuten hidasta tai epävarmaa.

2) Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.2)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus uusiutuvan energian edistämistä koskien

BSAG kiittää strategian linjauksia uusiutuvan energian edistämässä (2.2) ja erityisesti ravinnekiertoon perustuvan biokaasuntuotannon edistämistä sekä hiilensidonnan lisäämistä tässä kokonaisuudessa. Näiden toimien tulee tukea ravinteiden kestävästä käytöstä koko ketjun tasolla, lisätä ravinneomavaraisuutta ja vähentää riippuvuutta tuontiravinteista ja muista fossiilisista ja tuontipanoksista maataloudessa. Ravinteiden kierrätyksen ja biokaasuntuotannon edistämässä on huomioitava ravinteita käyttävän viljelijän ja lohkon tarpeet ja edistettävä mahdollisimman käyttökelpoisten ja monikäyttöisten ja monihyötyisten kierrätysravinteiden kysyntää ja tarjontaa. On myös mahdollistettava monen eri skaalan ratkaisut ja tarvittaessa tuettava näitä rakenteellisilla energia- ja veropoliittisilla ratkaisuilla ja hallintoon liittyvillä koordinoitavilla.

3) Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.3)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus vetyä ja sähköpolttoaineita koskien

-

4) Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.4)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiatehokkuuden edistämistä koskien

-

5) Energian toimitus- ja huoltovarmuus (strategian luku 2.5)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energian toimitus- ja huoltovarmuutta koskien

-

6) Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.6)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus ydinenergian käyttöä koskien

-

7) Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.7)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus energiamarkkinoiden kehittämistä koskien

-

8) Tutkimus, innovointi ja kilpailukyky (strategian luku 2.8)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus tutkimusta, innovointia ja kilpailukykyä koskien

Strategian tutkimus-, innovointi- ja kilpailukykytoimet ovat kannatettavia (2.8). Kiitämme kansainvälisyyttä ja vientipotentiaalin huomioimista sekä kokeilu- ja muutosvalmiutta joka tasolla.

9) Verotus (strategian luku 2.9)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus verotusta koskien

-

10) Ilmastomuutokseen sopeutumisen vahvistaminen (strategian luku 2.10)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus ilmastomuutokseen sopeutumista koskien

Ilmastomuutokseen sopeutumisen ja palautumiskyvyn (resilienssi) kasvattaminen on erityisen tärkeää maankäyttösektorilla ja maa- ja metsätaloudessa. Ilmastotoimien tulee vahvistaa erilaisten riskien sietokykyä (sääriskit, kasvitaudit, tuholaiset, metsäpalot) vahvistamalla luonnon ekosysteemejä ja näiden omia mekanismeja maaperässä, maisemassa, metsissä ja vesistöissä.

11) EU-vaikuttaminen (strategian luku 2.11)

Yhdyn tämän osa-alueen linjauksiin

Avoin vastaus EU-vaikuttamista koskien

Kiitämme myös strategian linjauksia EU-vaikuttamisesta (2.11). Ravinnekierron häiriöiden korjaamiseksi sekä kiertotalouden ja kokonaiskestävyyden edistämiseksi biometaanin liikennekäytön kestävä edistäminen olisi tärkeää. Tätä edistäisi EU-tason vaikuttaminen liikenteen, ajoneuvojen ja liikennepolttoaineiden päästöjen elinkaaritarkastelu ja teknologiariippuvuuksien vähentäminen.

1) Ilmastotavoitteiden saavuttaminen (strategian luku 3.1)

Avoin vastaus ilmastotavoitteiden saavuttamista koskien

Politiikkaskenaarion toimenpiteiden tulee olla lisäisiä ja maatalouden päästövähennys- ja nielupotentiaali tulee arvioida kattavasti ja realistisesti niin, että vältetään päällekkäisyydet eri ohjelmien kesken. Maataloudessa viljelijät ratkaisevat toimenpiteiden toteuttamisen ja ilmastovaikutuksen. Maataloudessa oleellista ja vaikuttavinta on tunnettujen ilmastomyönteisten menetelmien mahdollisimman laajamittainen soveltaminen yhteistyössä viljelijöiden kanssa kunkin tilan ja lohkon tarpeisiin sovittaen. Nykyinen CAP suunnitelmaluonnos ei maksimoi ilmastomyönteisten toimenpiteiden käyttöönottoa eikä kaikilta osin tue tila- ja lohkokohtaista tarkoituksenmukaisuutta. Myös komissio on huomauttanut Suomen CAP-suunnitelman heikkouksista suhteessa ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin (Ref. Ares(2022)2416891 - 31/03/2022).

Maatalouden toimenpiteiden toteutumisen parantamiseksi BSAG pyytää huomioimaan erityisesti, että

- CAPin tulee tukea enemmän aidosti vaikuttavia toimenpiteitä riittävällä rahoituksella, tulosperusteisuutta lisäten. Keskiössä tulee olla maan kasvukunto, huoltovarmuus, luonnon monimuotoisuus sekä päästöjen vähentäminen ja hiilensidonta. Toimenpiteet ovat hyväksyttävissä silloin kun ne voidaan sovittaa tilanpidon ja viljelykiertojen hallinnan kokonaisuuteen ja ovat vaikutuksiltaan uskottavia;
- Ympäristökorvausohjelman tilakohtainen toimenpide vie rahoitusta ja tehoa pois lohkokohtaisilta toimenpiteiltä, kuten kerääjäkasvien viljelyltä, joiden rahoitus ja tavoiteala on riittämätön ja tilakohtainen yläraja (30%) alhainen. Ympäristökorvauksissa tulee painottaa lohkokohtaisia toimenpiteitä ja nostaa kerääjäkasvitoimenpiteen rahoitusta ja tilakohtaista ylärajaa.
- Hyväksyttävyyttä ja toteuttamiskelpoisuutta kasvattaisi yleensäkin painotus lohkokohtaisiin toimenpiteisiin, joista viljelijä voisi valita juuri kyseiselle lohkolle sopivimmat ja tarkoituksenmukaisimmat toimenpiteet maan kasvukunnon, hiilensidonnan ja ympäristöhyötyjen parantamiseksi;
- Ehdollisuuden viljelykierto-toimenpide tulee toteuttaa niin, että samalla lohkolta kiertää eri kasvi eri vuosina. Tämä hyödyttäisi enemmän maan kasvukunnon parantamista ja olisi pienemmille tiloille helpompi toteuttaa kuin usean eri kasvin vaatimus samana vuonna.

Edelleen huomautamme maankäytön ja maatalouden ilmastotoimien puutteellisuudesta pellon raivaamisen aiheuttamien päästöjen hillintätoimien osalta. Kohdassa 7.2.1 'Ehkäistään metsän muuttumista pelloksi' viitataan EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ehdollisuuden kohtaan GAEC 2 'Kosteikkojen ja turvemaiden suojelu' ja Suomen CAP strategialuonnoksen kirjaukseen toimenpiteestä. EU CAP lainsäädännössä (EU 2021/2115, Annex III) GAEC 2 tavoitteeksi on määritelty hiilirikkaan maaperän suojelu (eli maaperän hiilen säilyttäminen). Tätä samaa painotti komissio myös aiemmassa ohjaukirjeessään Suomelle (COM 2020/846). Suomen CAP suunnitelman kirjaus ehdollisuuden toimenpiteeksi (GAEC 2), johon MISU luonnoksessa nojataan, eli pysyvän nurmen vaatimus raivioille, ei toteuta GAEC 2 tavoitetta hiilirikkaan maaperän suojelusta. Kosteikkojen ja turvemaiden muuttaminen nurmiviljelyyn lisää hiilipäästöjä maaperästä, ei suinkaan

säilytä näiden maiden hiilivarastoa, kuten GAEC 2 tavoite on. Tässä yhteydessä on huomioitava myös luontokadon hillitseminen ja ne merkittävät positiiviset biodiversiteettivaikutukset, joita metsien, turvemaiden ja kosteikkoympäristöjen suojelulla on. Edelleen on huomioitava, että eläintuotantoalueilla peltoalaa tarvitaan lannanlevitykseen, ja mikäli muita lannan käyttöä tai maatalouden tuotantorakennetta ohjaavia toimenpiteitä ei alueelle kohdistu, tulee metsittämistä harkita huolellisesti.

Ilmastotavoitteiden saavuttamista edistäisi myös khk-inventaarion mahdollisimman suuri herkkyys erilaiselle maatalousmaan käytölle ja viljelyjärjestelmille. Hiilivaraston muutosten todentamisjärjestelmän kehittäminen paitsi khk-laskennan, myös hiilimarkkinoiden ja arvoketjujen khk-taselaskennan tarpeisiin tarjoaa tähän hyvän synergiaedun.

Laajemmin katsottuna ilmastotavoitteita tulisi edistää myös maankäytön ja maatalouden rakenteen uudistusten kautta. Strategian ja maankäyttösektorin ohjelman tulisi pureutua vahvemmin myös juurisyihin, jotka kannustavat peltojen raivaukseen ja viljelyyn Pohjois-Suomen turvemaidella, kuten kansallisiin aluetukiin, maatalouden tuotantorakenteeseen ja ravinteiden kierron häiriöihin systeemitasolla. Biokaasun ja ravinteiden kierrätyksen yhdenmetyt edistämistoimet ovat hyviä ja tärkeitä, mutta yksittäisiä hankkeita tulisi tukea järjestelmätason uudistuksilla. Edelleen kokonaisuuteen tulisi sisältyä toimet, joilla erityisesti Pohjois-Suomen eläintuotantoa voitaisiin kestäväöittää esimerkiksi kierrätyslannoitemarkkinoita, hajautettuja uusiutuvan energian ja liikennebiokaasun järjestelmiä ja näitä palvelevaa lannan prosessointia kehittämällä. Näitä näkökohtia tulisi punnita myös muiden maan käytön muutosten rajoittamistoimien rinnalla.

Myös markkinatoimia tarvitaan, kuten strategiassa todetaan (3.1.1). Näitä tulee edistää ruokaketjun sisällä, rahoitusmarkkinoilla sekä hiilinielumarkkinoiden mahdollisuuksia selvittämällä, mm. pilottien ja kokeilujen kautta. Vahva todentamisjärjestelmä, kokonaiskestävyys ja kokonaishyödyt, vihreän siirtymän tukeminen eri tasoilla (elinkeinon harjoittaja, yritykset, tuotantosektorit, arvoketjut) sekä läpinäkyvyys ovat tässä keskeisiä elementtejä ja arvoja.

2) Valtiontalousvaikutukset (strategian luku 3.2)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus valtiontalousvaikutuksia koskien

-

3) Kansantalousvaikutukset (strategian luku 3.3)

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus kansantalousvaikutuksia koskien

-

4) Perus- ja ihmisoikeusvaikutukset (strategian luku 3.4) sekä sukupuolivaikutukset (strategian luku 3.5)

-

Avoin vastaus perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia sekä sukupuolivaikutuksia koskien

Kiitämme ympäristövaikutusten huomioita pääosin (3.4), tosin toimenpiteistä päättäminen ja niiden toteuttaminen vaatii tarkempaa, täsmällisempää ja myös paikallista ympäristöarvojen kartoitusta ja ympäristövaikutusten arviointia. Ilmastotoimia ei tule tehdä luonnon monimuotoisuuden tai vesistöjen tilan pitkäaikaisen tai pysyvän heikkenemisen kustannuksella. Päinvastoin, ilmastotoimien tulee vahvistaa yhteisöjä ja yhteiskuntia myös luontopääoman kasvattamisen kautta.

5) Vaikutus energiajärjestelmään (strategian luku 4)

-

Avoin vastaus energiajärjestelmävaikutuksia koskien

Strategiaan tulisi sisällyttää enemmän harkintaa ja toimenpiteitä koskien hakattavan puuston käyttötarkoitusta, niin, että lisäkasvu/-hakuut ohjattaisiin säännönmukaisesti pitkäikäisiin hiilinieluihin, esimerkiksi korvaamalla betonirakentamista puurakentamisella.

Maatalouden skenaariot tulisi täydentää kivennäismaiden hiilinielupotentiaalin arvioilla, jotka perustuvat ilmastomyönteisten menetelmien laajamittaiselle käytölle ja kaikkiaan siirtymiseen kestävämpiin viljelyjärjestelmiin sekä yhdentää strategia, MISU ja maatalouden päästövähennysohjelma.

Suomen vetyst strategia

En ota kantaa tähän osa-alueeseen

Avoin vastaus Suomen vetyst strategiaa koskien

-

Avoin vastaus muita ilmasto- ja energiastrategian osia koskien

Haluamme muistuttaa Itämeren herkkyydestä ilmastonmuutokselle. Itämerellä on keskeinen rooli ihmisperäisen kuormituksen ja ilmastonmuutoksen vaikutusten indikaattorina ja havainnollistajana. Itämeri sekä matalien rannikoiden ekosysteemit, kuten meriajokasniityt, ovat parhaimmillaan hiilinieluja. Nämä herkät ekosysteemit ovat kuitenkin edelleen vaarassa mm. jokien kautta kulkeutuvan kiintoaines-, hiili- ja ravinnekuormituksen takia. Suomen maankäytöllä, sekä sillä miten huolehdimme maaperän kunnosta ja miten ojitamme, on suuri rooli siinä miten Itämeri voi ja auttaako Itämeri meitä ilmastonmuutoksen hillinnässä ja sopeutumisessa vai korostaako se vain toimiemme haitallisia vaikutuksia. Pyydämme strategiassa huomioimaan Itämeren ja ilmastonmuutoksen yhteyden sekä ilmiöiden yhteenkietoutuneisuuden. Meidän täytyy pyrkiä minimoimaan toimet ja paineet, jotka vähentävät merellisten ekosysteemien kykyä sitoa hiiltä tai heikentävät niitä muulla tavoin. Alla linkkejä mm. Helsingin yliopiston ja Suomen ympäristökeskuksen työhön ja hankkeisiin Itämereen liittyvissä kysymyksissä.

<https://www.syke.fi/hankkeet/maameri>

https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/Vedenalaisen_meriluonnoston_monimuotoisuuden_inventointiohjelma_VELMU

<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/ilmasto-ja-luonnon-monimuotoisuus/itameri-hiilinielu-vai-hiilenlahde>

<https://elavaitameri.fi/>

<https://www.bsag.fi/fi/toiminta/elava-itameri/>

Kaj Granholm
Baltic Sea Action Group (Elävä Itämeri säätiö sr)